

NRO 14188 Fegen – Svenljunga kommun Område av riksintresse för naturvård

Områdesnummer: NRO 14188 **Områdesnamn:** Fegen **Kommun:** Svenljunga **Kartblad:** 5C NO, 6C SO **Areal:** 2935 ha **Naturgeografisk region:** 11 Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida. **Kust/havsregion:** - **Regionindelning för sjöar och vattendrag:**

Huvudavrinningsområde 103 Ätran **Agrara kulturlandskapsregioner:** - **Landskapsform:**

Sprickdalslandskap, bergkullterräng. **Riksvärde:** **Landskapstyp** **Naturtyp** **Vegetationstyp** **Arter**

Geologi Sjö Fauna **Värdeomdöme:** Fegen är en stor, oligotrof sprickdalssjö med artrik fisk- och sjöfågelfauna. Fegen är av stort vetenskapligt intresse främst på grund av förekomst av den akut

hotade vårlekande siklöjan **Huvudkriterier:** A, B, C, D **Stödkriterier:** Storlek, mångformighet, naturlighet, kontinuitet, representativitet, raritet, nyckelområde, funktion. **Förutsättningar för**

bevarande: Vattenkvaliteten bibehålls. **Säkerställande och internationell status:** Större delen av riksintresseområdet är naturreservat. Inom området finns även djurskyddsområden. Området berörs av Natura-2000 områden (fågeldirektivet samt art- och habitatdirektivet). **Områdets huvuddrag:** Fegen ingår i Ätrans vattensystem, Lillåns delnederbördsområde, och är belägen på gränsen mellan Hallands, Jönköpings och Älvsborgs län. Höjden över havet är ca 132 m, dvs samma nivå som Svansjöarna.

Fegen är en oligotrof sprickdalssjö med en areal på 23,3 km² och ett största djup på 38 m. Stränderna är mestadels minerogena med glesa bestånd av säv, vass, sjöfräken, flaskstarr samt flytbladsväxter.

Sjön omges av småkuperad barrskogsterräng med en ridå av lövskog samt inslag av odlad mark.

Tillrinningsområdet är 161 km² stort och består mestadels av skogs- och myrmark med inslag av odlad mark. Vandringshinder i form av dämmen finns i de båda utloppen. Fegen får anses som påverkad,

främst beroende på reglering samt sprängning så att två utlopp nu finns, utsläpp till sjön samt

uppströms från industrier och kommunala avloppsreningsverk, förändringar av fiskfaunan, omfattande försurningsskador innan kalkning samt ett betydande friluftsliv. Sjön har en mycket hög biologisk

funktion och innehåller vissa raritetsvärden. Bland häckande sjöfåglar märks bl a storlom och fiskgjuse

och bland näringssökande smålom. Spikblad och flotagräs växer i sjön. Förekommande fiskarter är ål, sik, 323 vårlekande siklöja, höstlekande siklöja, gädda, sutare, björkna, benlöja, brax, sarv, mört, lake, gers, abborre och gös. Den biologiska mångformigheten får anses som tämligen hög, främst beroende

på den artrika fisk- och sjöfågelfaunan den stora sjöytan och ett betydande hypolimnion samt en

mångformig strand- och vattenvegetation. Fegen är av stort vetenskapligt intresse på grund av förekomsten av den akut hotade vårlekande siklöjan. Fiskarten förekommer endast i ytterligare fyra

sjöar i världen. Genom sin flikiga strandkontur och många öar erbjuds också flera attraktiva

replipunkter för det rörliga friluftslivet. Vid ett intensivare utnyttjande kan konflikt uppstå med det

ornitologiska intresset. Den pågående regleringen inverkar menligt på sjöfågelfaunan, speciellt

storlommen. Strandområdena innehåller många värdefulla delobjekt, vilka beskrivs nedan. Gammalsjö

är en gård, som drivs utan boskap. De gamla byggnaderna ger en herrgårdsprägel åt området. Till detta

bidrar också den naturpark med ek, bok, lönn och lind, som anlagts ut mot Kummeludden. Landskapet

är tilltalande och från udden har man vida utblickar mot söder över Västra Fegen och omgivande

stränder. Halvön vid Övre Backa är uppbyggd av isälvsediment med särpräglade ytformer. En

rullstensås sträcker sig i nordostlig-sydvästlig riktning. I södra delen grenar den ut sig och mellan

åsarna ligger tre dödisgröpar. Större delen av halvön har varit uppodlad. På åsarna utbreder sig vackra

torrängar. Lövskog med ek, lind och björk växer i bergssluttningen på västra delen av halvön. För

landskapsbildningen har de öppna markerna vid Övre Backa stor betydelse. Vid Yttre Backa har

isälvsmaterial i form av terrasser och kullar gett förutsättningar för odling. Jordbruket är ännu väl i

hävd med små åkrar och vackra hagmarker. I skogsområdet norr om gården finns myrmarker med

flera tjärnar där smålom häckar. Till gården Rönneabben leder ingen bilväg men det lilla jordbruket

är ännu väl skött. Utmed stranden växer lövskog av ek, björk, bok och hassel. Söder om Rönneabben

ligger ödegården Holmen. Här brukas inga marker, men ännu finns gläntor och små ängsfragment i

området. En bokskog ligger söder om gården. Vid Näs finns tilltalande kuperade odlingsmarker, där fortfarande betesdrift och åkerbruk före-kommer. Här och var växer dungar av lind, ek, ask och hassel. De gamla ängsmarkerna betas med både kor och häst. Den ena gården står öde. En del ytterområden är förbuskade eller granplanterade. De näringsfattiga Svansjöarna ingår i Åtrans vattensystem, Lillåns delnederbördsområde, och är belägen mellan Kalvsjön och Fegen. Höjden över havet är ca 132 m dvs samma nivå som Fegen. Stränderna består mestadels av sten och sand med en sparsam vegetation av bl a säv, starr, bladvass samt notblomster, braxengräs och vissa flytbladsväxter. Vandringshinder i form av dämme finns i Södra Svansjöns utlopp. Den biologiska mångformigheten får anses som tämligen hög, främst beroende på den artrika fiskfaunan samt det fria vattenutbytet med sjön Fegen.

Anmärkningar: I Naturvårdsverkets beslut om områden av riksintresse för naturvård, bilaga A, anges att Hästamossen och Trollås ingår i NRO 14188 Fegen. Av avgränsningstekniska skäl har Hästamossen och Trollås förts till NRO 14187 Ammamossen-Hästamossen. Riksintressestatus och riksvärden för Hästamossen och Trollås gäller oförändrat. Fegenområdet är redovisat som klass I i länets naturvårdsprogram (område 61, 62 i Svenljunga kommun). 324 **Referenser:** Länsstyrelsen 1976: Natur i Älvsborgs län. s 533-535. Länsstyrelsen i Hallands, Jönköpings och Älvsborgs län 1975: Fegen, Kalvsjön - Fågelfauna, kulturlandskap, naturgeografi, vegetation, limnologisk undersökning, sammanfattning av naturinventeringar (6 separata rapporter). Länsstyrelsen 1980: Beslut om bildande av naturvårdsområdet Fegen. Diverse handlingar arkiverade på Länsstyrelsen. Länsstyrelsen 1985: Naturvårdsprogram för sjöar och vattendrag. Svenljunga kommun. Förvaras på Länsstyrelsen. Martinsson, P.-O. 1987: Lövskogar i Svenljunga kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1988:9. Fiskeriverket, beslut 1988-04-11: Områden av riksintressen för yrkesfisket, områden av särskilt intresse för fritidsfisket samt områden av särskilt intresse avseende arter och stammar av fisk.